

Thiết kế phiếu bài tập ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2 theo hướng phát triển năng lực

Bùi Thị Giang

Học viên Cao học, Trường Đại học Sư phạm, Đại học Huế

THÔNG TIN BÀI BÁO

Quá trình xử lý:

Ngày nhận bài: 20/01/2023

Ngày nhận bản chỉnh sửa: 06/02/2023

Ngày nhận đăng: 08/02/2023

Ngày xuất bản: 20/02/2026

Từ khóa:

Phiếu bài tập;

Ôn tập Tiếng Việt;

Phát triển năng lực;

Thực hành ngôn ngữ.

TÓM TẮT

Đổi mới chương trình đã mang đến những cơ hội và thách thức mới cho giáo dục tiểu học. Cùng với sách giáo khoa, các tài liệu hỗ trợ gắn với từng đối tượng học sinh luôn được các nhà giáo dục ưu tiên lựa chọn nhằm phát triển tốt nhất năng lực người học. Thiết kế phiếu bài tập ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2 là một thử nghiệm nhằm đa dạng hoá tài liệu dạy học, giúp học sinh chủ động hơn trong hoạt động thực hành Tiếng Việt và tự đánh giá chất lượng đọc, viết, nói và nghe. Từ các nghiên cứu lý luận và thực tiễn, bài viết đã đề xuất một quy trình thiết kế phiếu bài tập ôn luyện Tiếng Việt và tường minh bằng các thiết kế minh hoạ chi tiết, sống động.

1. DẪN NHẬP

Môn Tiếng Việt ở nhà trường tiểu học tập trung rèn các kỹ năng giao tiếp gắn với các chủ điểm vừa gần gũi, thân thuộc vừa có khả năng khơi gợi hứng thú, sự chủ động, sáng tạo của học sinh. Ở lớp 2, học sinh được học 350 tiết Tiếng Việt (10 tiết/tuần), hướng đến mục tiêu “hình thành và phát triển những phẩm chất chủ yếu với các biểu hiện cụ thể: yêu thiên nhiên, gia đình, quê hương; có ý thức đối với cộng đồng; yêu thích cái đẹp, cái thiện và có cảm xúc lành mạnh; có hứng thú học tập, ham thích lao động; thật thà, ngay thẳng trong học tập và đời sống; có ý thức thực hiện trách nhiệm đối với bản thân, gia đình, xã hội và môi trường xung quanh”, “hình thành các năng lực chung, phát triển năng lực ngôn ngữ ở tất cả các kỹ năng đọc, viết, nói và nghe với mức độ căn bản” (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, pp. 5-6), đáp ứng các yêu cầu cần đạt về đọc (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, pp. 22-24), viết (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, pp. 24-25), nói và nghe (Bộ Giáo dục và Đào tạo, 2018, pp. 25-26). Thông qua các ngữ liệu đọc sinh động, các câu hỏi - bài tập thực hành rèn luyện kỹ năng giao tiếp, học sinh dần hình thành kiến thức mới về công dụng của dấu chấm, dấu chấm hỏi, dấu chấm than, dấu phẩy, về hội thoại (lắng nghe, nói theo) và đoạn văn. Các hoạt động thực hành đọc, viết, nói và nghe cũng mang đến cho học sinh những trải nghiệm thú vị về giao tiếp, đời sống và cảm xúc. Trong quá trình dạy học, những công cụ hỗ trợ như phiếu giao việc, phiếu bài tập đóng góp một phần không nhỏ vào quá trình tự học, tự ôn luyện, củng cố kỹ năng, kiến thức của học sinh và chính điều này đã thôi thúc các nhà giáo dục, cán bộ quản lý chuyên môn tại trường học, giáo viên trực tiếp đứng lớp nghiên cứu, thiết kế hệ thống bài tập hỗ trợ đảm bảo tính hệ thống, tính khoa học, sát hợp thực tiễn.

2. NỘI DUNG

2.1. Tầm quan trọng của phiếu ôn luyện Tiếng Việt trong quá trình rèn luyện kỹ năng đọc, viết, nói và nghe

Phiếu ôn luyện Tiếng Việt có những đặc trưng riêng so với các tài liệu hỗ trợ khác. Trước hết, nó thể hiện ở mục tiêu “ôn luyện” các kiến thức và kỹ năng Tiếng Việt. Với mục tiêu này, các sản phẩm thiết kế cần được xác nhận vị trí sử dụng cụ thể như: cuối một bài học, cuối một tuần học, cuối một chủ điểm Tiếng Việt hay thuộc các giai đoạn giữa học kỳ, cuối học kỳ. Phiếu ôn luyện Tiếng Việt cũng có thể được đề xuất để học sinh thực hành ôn tập, củng cố một mạch kiến thức, kỹ năng cụ thể nào đó; chẳng hạn: Phiếu ôn luyện về từ loại; Phiếu ôn luyện kỹ năng đọc hiểu; Phiếu ôn luyện từ và câu... Bên cạnh đó, phiếu ôn luyện Tiếng Việt - một

Tác giả liên hệ: Bùi Thị Giang;

Địa chỉ e-mail: luonggiang82@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.26459/jse.008.2026>

dạng thức của phiếu bài tập - luôn chú trọng nhấn mạnh tính thực hành như các nhà khoa học Lê Phương Nga, Đặng Kim Nga đã khẳng định: “Ở trường tiểu học, dạy TV là tổ chức hoạt động lời nói. Đối với HS, có thể xem việc giải BT TV là hình thức chủ yếu của hoạt động tiếng Việt. Các BT TV là một phương tiện rất có hiệu quả và không thể thay thế được trong việc giúp HS có năng lực ngôn ngữ, phát triển tư duy” (Lê & Đặng, 2007, p. 47). Ngoài ra, các thiết kế đề xuất trong nghiên cứu này cũng hướng đến đảm bảo phù hợp với đặc trưng kĩ năng và đặc điểm tư duy ngôn ngữ của học sinh lớp 2.

Với mục tiêu và tính chất ôn tập, thực hành để khắc sâu kiến thức, thành thạo kĩ năng, các phiếu ôn luyện có vai trò đặc biệt quan trọng đối với học sinh tiểu học. Các em có thể chủ động thực hành để đánh giá lại các mức độ đạt được ở từng kĩ năng. Ngữ liệu dạy học mới, các câu hỏi và bài tập được thiết kế sinh động cũng giúp các em học tập thoải mái, hứng thú với các thử nghiệm giúp bản thân phát triển thêm năng lực ngôn ngữ và văn học. Không chỉ đa dạng hoá tư liệu dạy học, phiếu ôn luyện Tiếng Việt còn tạo nên những kênh phản hồi riêng về chất lượng rèn luyện kĩ năng và mức độ nhận biết một tri thức ngôn ngữ cụ thể nào đó. Nhờ phiếu đo, nhà giáo dục có thể thu nhận được những thông tin hữu ích để kịp thời điều chỉnh kế hoạch bài học, xây dựng các phương án tác động cải thiện năng lực trong trường hợp người học cần sự hỗ trợ...

Phiếu ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2 được xây dựng dựa trên các yêu cầu cần đạt, mạch kiến thức tiếng Việt và văn học của chương trình; đồng thời căn cứ vào tài liệu, sách giáo khoa ở từng địa phương, trường học. Với chiến lược phát triển năng lực, các phiếu ôn luyện được sắp xếp theo hệ thống, theo từng giai đoạn khác nhau. Theo đó, người học có cơ hội nhận diện rõ nét sự phát triển của bản thân thông qua hành động tương tác với các bài tập cụ thể.

2.2. Quy trình thiết kế phiếu ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2 theo định hướng phát triển năng lực

Để đảm bảo các nguyên tắc về tính hệ thống, tính phát triển, tính thực tiễn và tính đa dạng, chúng tôi đã thực hiện thiết kế phiếu ôn luyện quy trình sau:

Bước 1. Xây dựng ma trận phiếu ôn luyện Tiếng Việt lớp 2

Với những phân tích về mục tiêu nêu trên, chúng tôi đề xuất xây dựng phiếu ôn luyện Tiếng Việt lớp 2 theo các giai đoạn học tập: cuối mỗi chủ đề, giữa học kì (1 phiếu), cuối học kì (1 phiếu). Trên cơ sở tài liệu dạy học môn Tiếng Việt của khoảng 90% trường tiểu học trên địa bàn thành phố Huế tính đến thời điểm thực hiện nghiên cứu, chúng tôi chọn đề xuất phiếu ôn luyện theo trục chủ điểm của bộ sách Cánh Diều và thử nghiệm trên một số mẫu học kì 1 và 2.

Theo đó, có 3 chủ đề lớn được giới thiệu trong sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 2, tập 1, bộ Cánh Diều gồm: Em là búp măng non, Em đi học, Em ở nhà (Nguyễn et al., 2021a); 3 chủ đề lớn được giới thiệu trong sách giáo khoa Tiếng Việt lớp 2, tập 2, bộ Cánh Diều gồm: Em ở nhà (phần tiếp theo của học kì 1), Em yêu thiên nhiên, Em yêu Tổ quốc Việt Nam (Nguyễn et al., 2021b). Các mạch kiến thức, kĩ năng tiếng Việt và văn học cũng được phân bố một cách khoa học, phát triển dần từ tuần 19 đến tuần 35. Tham khảo cấu trúc của bộ sách, đồng thời dựa trên một số phân tích về mục tiêu hành dụng của chủ điểm Tiếng Việt, các dạng bài tập thực hành rèn luyện kĩ năng đọc, viết, nói, nghe mà các tác giả Hoàng Hoà Bình và Nguyễn Minh Thuyết (2012) đã nêu trong “Phương pháp dạy học Tiếng Việt nhìn từ tiểu học”, chúng tôi đề xuất ma trận phiếu ôn luyện Tiếng Việt lớp 2 như sau:

Hoạt động 1. Thực hành ôn luyện Tiếng Việt: Gồm tổ hợp hoạt động rèn kĩ năng đọc, viết, nói và nghe thông qua các bài tập thực hành:

- 01 bài tập thực hành đọc (gồm đọc thành tiếng và trả lời 2-3 câu hỏi đọc hiểu)
- 01 hoặc 02 bài tập chính tả
- 01 bài tập thực hành từ và câu
- 01 bài tập luyện nói và nghe
- 01 bài tập luyện viết câu, đoạn văn

Hoạt động 2. Vận dụng tổng hợp (có thể tổ chức dạng bài tập vui học Tiếng Việt)

Bước 2. Lựa chọn ngữ liệu đọc và hệ thống bài tập thực hành ôn luyện Tiếng Việt

Ngữ liệu đọc luôn được ưu tiên lựa chọn nhằm giúp học sinh kiểm tra chất lượng đọc thành tiếng, đọc hiểu. Ngữ liệu đọc cũng sẽ được khai thác triệt để khi triển khai hệ thống bài tập rèn luyện các kĩ năng nói và nghe, viết sáng tạo.

Bước 3. Thực nghiệm thăm dò và lấy ý kiến chuyên gia

Tuỳ điều kiện thực tế, các phiếu được thực nghiệm thăm dò để đánh giá mức độ khó/dễ hay những nội dung kiến thức, kĩ năng cần được tiếp tục khai thác. Phiếu cũng có thể lấy ý kiến chuyên gia để tiếp thu các phản hồi về việc gia tăng kĩ thuật thiết kế, về các vấn đề cần điều chỉnh, bổ sung.

Bước 4. Hoàn thiện phiếu ôn luyện

Các phiếu ôn luyện sau khi được điều chỉnh sẽ sắp xếp theo hệ thống và đưa vào sử dụng.

Để đảm bảo mục tiêu phát triển năng lực người học, cần phân tích và đưa ra các nhận định chính xác về “đường phát triển” của các mạch kiến thức, kĩ năng mà tài liệu dạy học (sách giáo khoa) đề xuất; từ đó chọn lọc, biên tập hoặc biên soạn ngữ liệu, đề xuất dạng bài tập phù hợp các giai đoạn thực hành Tiếng Việt.

2.3. Thiết kế minh họa và lưu ý sử dụng phiếu ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2**2.3.1. Thiết kế minh họa****Phiếu ôn luyện Chủ đề “Em yêu thiên nhiên”****1. Đọc bài văn và trả lời câu hỏi****CÓ THỂ BẠN CHƯA BIẾT**

Bạn đã bao giờ nghe nói về vọc mũi hếch chưa? Loài vọc này có bộ lông nâu đen, riêng lông trên đầu và quanh mặt lại trắng nhạt. Nhưng điều thú vị nhất của chúng là chiếc mũi hếch trông rất ngộ nghĩnh và đặc biệt.

Bạn đã bao giờ nhìn thấy một vườn hoa vàng thơ mộng được trồng bởi những con cáo chưa? Khoảng một nhóm từ 8 đến 10, đôi khi có thể lên tới 16 chú cáo nhỏ đã tạo ra một nguồn dinh dưỡng tuyệt vời xung quanh hang, nơi những mầm hoa sẽ mọc lên xanh tốt và dịu dàng khoe sắc.

Chuột túi di chuyển bằng những bước nhảy khoẻ khoắn. Điều đặc biệt là chúng không thể đi lùi vì sự hiện diện của cái đuôi dài, dài và cơ bắp.

Giang Bùi tổng hợp**a. Điều thú vị nhất ở vọc mũi hếch là gì?**

- ☐ Bộ lông có màu nâu đen.
- ☐ Lông trên đầu và quanh mặt có màu trắng nhạt.
- ☐ Chiếc mũi hếch ngộ nghĩnh, khác biệt.

b. Những chú cáo trở thành “người làm vườn” đặc biệt bằng cách nào?

- ☐ Chúng gieo hạt và chăm sóc những cây hoa vàng.
- ☐ Chúng tạo ra nguồn dinh dưỡng đặc biệt để cây nhanh chóng đơm hoa.
- ☐ Chúng tạo ra một mùi hương đặc biệt để hạt giống hoa nảy mầm.

c. Vì sao chuột túi không thể đi lùi?**d. Đánh dấu x vào ☐ trước các câu có bộ phận in đậm trả lời cho câu hỏi Ở đâu?.**

- ☐ **Xung quanh hang**, những chú cáo nhỏ đã tạo ra một nguồn dinh dưỡng tuyệt vời.
- ☐ Chuột túi chủ yếu hoạt động **vào lúc bình minh và hoàng hôn**.
- ☐ **Ở Việt Nam**, vọc mũi hếch được xem là báu vật của rừng xanh.

2. Tập chép: Chép lại đoạn 1 bài “Có thể bạn chưa biết”**3. Chọn tiếng thích hợp điền vào chỗ trống:**

truyền, chuyển, ngã, ngã

- a. Sóc nâu vui vẻ từ cành này sang cành khác.
- b. Các loài vật náo nức đi bản tin đặc biệt: Ngày hội rừng xanh đã đến!
- c. Từ mọi đường, muôn thú tìm về dự hội xuân.
- d. Khi con hấp tấp, không chú ý đường trơn nên bị

4. Trò chơi sáng tạo “Nhà thiết kế tài ba”: Thiết kế một đồ vật hình con thú ngộ nghĩnh và viết 2 - 3 câu giới thiệu về đồ vật đó.

Đồ vật do em thiết kế Em dán ảnh hoặc gắn vật vào đây	Lời giới thiệu
--	--

2.3.2. Một số lưu ý sử dụng phiếu ôn luyện Tiếng Việt cho học sinh lớp 2

Phiếu ôn luyện Tiếng Việt 2 được xây dựng theo các chủ đề, bám sát yêu cầu cần đạt và chiến lược tổ chức rèn kĩ năng đọc, viết, nói và nghe. Các bài tập thường dựa trên điểm tựa là văn bản đọc. Ở mỗi phiếu ôn luyện, người thiết kế đã khai thác dữ liệu khá triệt để để đề xuất câu hỏi bài tập đọc hiểu, các bài tập luyện từ và câu, bài tập luyện viết, luyện nói và nghe. Nội dung được kết nối khá chặt chẽ với chủ đề, chủ điểm đang dạy học ở sách giáo khoa Tiếng Việt 2, bộ Cánh Diều nên giáo viên có thể sử dụng để rèn luyện, củng cố kiến thức cho học sinh.

Trong mỗi phiếu ôn luyện, các bài tập đều có tính độc lập riêng (ngoại trừ phần đọc hiểu); do vậy không nhất thiết sử dụng các bài tập theo trật tự cố định mà tùy thuộc vào mục đích rèn luyện kĩ năng để lựa chọn sử dụng từng đơn vị bài tập cụ thể. Trong trường hợp phiếu dùng cho học sinh tự ôn luyện, các em có thể chủ động chọn tách bài thực hành thành nhiều phần để đo mức độ đạt được của từng kĩ năng.

Phiếu bài tập ôn luyện có chú ý đến các đối tượng học sinh trong lớp nên tùy vào điều kiện cụ thể để có sự lựa chọn khoa học, sát thực tiễn. Đối với học sinh tiếp thu nhanh có thể yêu cầu các em làm hết các bài tập trong phiếu ôn luyện và để lại các phản hồi (câu hỏi hoặc những điều thú vị mình có được từ thực hành bài tập) trong phần tự đánh giá.

3. KẾT LUẬN

Phiếu ôn luyện Tiếng Việt 2 theo định hướng phát triển năng lực là một nỗ lực của chúng tôi trong quá trình nghiên cứu, tìm kiếm các giải pháp đa dạng hoá nguồn tư liệu dạy học, giúp học sinh rèn luyện một cách thành thạo các kĩ năng sau từng giai đoạn học tập. Trong khuôn khổ của bài viết, chúng tôi bước đầu xác nhận quy trình thiết kế, minh hoạ bằng một mẫu thiết kế minh hoạ và nêu các lưu ý về việc sử dụng phiếu ôn luyện từ các vai giáo viên, học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông môn Ngữ văn (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo)*.
- Lê, P. N., & Đặng, K. N. (2007). *Phương pháp dạy học Tiếng Việt ở tiểu học*, NXB Đại học Sư phạm - NXB Giáo dục.
- Nguyễn, M. T. (Tổng chủ biên kiêm Chủ biên), Nguyễn, T. B. H., Trần, M. H., Đặng, K. N., & Nguyễn, T. T. N. (2021a), *Tiếng Việt 2, tập Một*. NXB Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh.
- Nguyễn, M. T. (Tổng chủ biên kiêm Chủ biên), Hoàng, H. B., Nguyễn, K. H., Hoàng, T. M. H., Trần, B. T., & Lê, H. T. (2021b), *Tiếng Việt 2, tập Hai*. NXB Đại học Sư phạm TP Hồ Chí Minh.
- Hoàng, H. B., & Nguyễn, M. T. (2012). *Phương pháp dạy học tiếng Việt nhìn từ tiểu học*. Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Design worksheets to practice Vietnamese for 2nd grade students towards capacity development

Bui Thi Giang

Graduate student, University of Education, Hue University

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 20 January 2023

Received in revised form: 06 February 2023

Accepted: 08 February 2023

Published: 20 February 2026

Keywords:

Worksheets;

Vietnamese review;

Capacity development;

Language practice.

Corresponding author:

Bui Thi Giang

E-mail address:

luonggiang82@gmail.com

ABSTRACT

Program innovation has brought new opportunities and challenges to primary education. Along with textbooks, supplementary materials associated with each student are always prioritized by educators in order to best develop learners' capabilities. Designing Vietnamese practice worksheets for students in grade 2 is an experiment to diversify teaching materials, help students be more active in Vietnamese practice activities and self-assess their reading, writing and speaking - listening quality. From theoretical and practical studies, the article has proposed a process of designing Vietnamese practice worksheets and making it clear with detailed and vivid illustration designs.